

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

1.1 Роль занять з образотворчого мистецтва у стимулюванні творчого самовираження

1.2 Заняття з малювання нетрадиційними техніками, як засіб розвитку творчих здібностей

РОЗДІЛ 2. РІЗНОВИДИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК ТА ЇХ МОЖЛИВОСТІ

2.1 Види нетрадиційних технік

2.2 Монотипія

2.3 Плямографія

2.4 Гратографія

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність: вивчення основ образотворчого мистецтва займає одне з важливих місць у системі естетичного виховання. Залучення дитини до образотворчого мистецтва створює основу до формування та розвитку естетичних здібностей, та здатність здібностей сприймати світ і творити за законами краси - це дуже важлива складова формування людських якостей.

Творчі здібності існують в кожній дитині. Творчість - це природна функція мозку, яка виявляється і реалізується у діяльності при наявності спеціальних здібностей у тій чи іншій конкретній діяльності. Творчість - це не тільки труд художника, артиста, вченого; вона може проявитися в іншій діяльності, результатом якої будуть конкретні ідеї і продукти, так і самі дії.

В останній час гостро стоїть проблема творчості та творчого самовираження: уяви, інтуїції, мислення, оригінальних засобів дій, відходу від шаблонів. Ведуться пошуки джерел креативності, умов, які сприяють розвитку творчого потенціалу.

Існує багато нетрадиційних технік зображення, і з появою нових матеріалів і ідей їх стає все більше.

Про нетрадиційні матеріали та техніки почали говорити не так давно. Тому, на жаль, дуже мало літератури, де можна знайти інформацію та методику роботи у цих техніках. З цією проблемою зустрічаються як вихователі дошкільних закладів, так і вчителі образотворчого мистецтва.

Тому темою нашого дослідження є «Нетрадиційні техніки малювання та використання їх можливостей у творчій роботі».

Метою курсової роботи є теоретично обґрунтувати та показати можливості нетрадиційної техніки на уроках з образотворчого мистецтва.

Виходячи з мети курсової роботи поставлені наступні завдання:

1. Вивчення й аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури, яка стосується даної теми.

2. Розглянути проблеми розвитку дитячої образотворчої діяльності.

3. Розглянути зміст і методику роботи з використання нетрадиційних технік зображення з метою розвитку дитячої творчості.

Об'єкт дослідження - різновиди нетрадиційних технік образотворчого мистецтва.

Предмет дослідження - використання можливостей нетрадиційних технік у творчій роботі.

Курсова робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

образотворчий мистецтво плямографія графографія

РОЗДІЛ 1.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

1.1. Роль занять з образотворчого мистецтва у стимулюванні творчого самовираження

Сьогодні не можна залишити поза увагою те, що у світі зростає роль особистості.

Людина вважається основною цінністю прогресивного суспільства, а турбота про неї - показником рівня розвитку його свідомості. Саме тому вихідною тезою оновлення системи дошкільної освіти є положення, за якими педагогічний процес має ґрунтуватись на психології розвитку дитини, а точкою відліку в оновленні змісту, форм і методів виховання та навчання є ідея про цінність і сенс її буття.

Проблема творчого розвитку особистості та її самовираження в сучасному світі стоїть гостро. Кожна цивілізована країна або та, яка хоче бути цивілізованою, дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема. Усе це разом пов'язане із рівнем загальної освіти, увагою до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявляти їх. Окрім того, як свідчить досвід, людина, яка здатна генерувати ідеї, використовувати знання й уміння в нових ситуаціях, комфортно почувається в нестабільних соціальних умовах - швидше знаходить своє місце в суспільстві. Оскільки Україна перебуває на шляху становлення, то відповідно і потребує освічених громадян, креативних особистостей, здатних творчо підходити до вирішення будь-яких проблем. Перед навчальними закладами всіх рівнів постає дуже важливе завдання: сприяти, щоб кожна дитина в майбутньому стала не просто пасивним членом суспільства, а інтелектуальною, ініціативною, творчою, суспільно корисною особистістю.

Виховний вплив мистецтва на особистість починається з раннього віку. Ми навіть і не помічаємо цього. Любов до рідного народу, героїзм, благородство, любов до добра і ненависть до зла, виникають у свідомості ще зовсім маленької дитини під впливом перших казок, пісень, малюнків. (перші зустрічі людини з любов'ю і дружбою, з великими радощами і стражданнями відбуваються спочатку, найчастіше, на сторінках книг, на екранах кіно, у пісні, у театрі, а вже потім у житті.) Мистецтво вчить людину правильно розуміти високі і прекрасні почуття, які ми трактуємо, як духовні новоутворення, необхідні людині.

Твори мистецтва є одним, із найважливіших засобів впливу на формування культури особистості, її освітнього рівня, загального інтелектуального розвитку особистості. Але для того, щоб твори мистецтва виконували свою виховну функцію, розуміти

життя та сприймати у найкращих його проявах треба бути художньо грамотною людиною. Від художньої освіти людини значною мірою залежать глибина та зміст естетичних почуттів і оцінок, формування естетичних смаків та ідеалів. Потрібна певна культура розуму і почуттів, щоб творіння великого художника розкрило перед нами все своє єство. Сприймати твори мистецтва не можна без затрати певних розумових та духовних сил, без зосередженості їх на художньому творі. Водночас справжній твір мистецтва щедро віддає, збагативши розум і почуття людини. [19, с.27]

Для того, щоб твір мистецтва розкривався перед людиною в своєму пізнавальному та духовному значенні, треба розвивати здатність сприймати та розуміти твори мистецтва як художнє відображення навколишнього. Для цього треба навчитися сприймати не лише предмет зображення, а й зміст зображеного, авторське ставлення до подій, відчувати своєрідність його виражальних засобів. Тобто, розуміння мистецтва як особистісної цінності формується внаслідок наполегливої, вдумливої роботи з дітьми. Зіставлення явищ, відображених у художніх образах з явищами життя розкриває перед дітьми характерні сторони останніх, пробуджує в них емоційний відгук і розвиває здатність сприймати й оцінювати.

Мистецтво є найбільш повним і концентрованим виразом прекрасного в житті. Художнє пізнання дійсності - важливий засіб розширення рамок сприйняття та розуміння; могутнє знаряддя естетичного виховання людей. Історично сформовані (на основі виражальних та функціональних особливостей і можливостей) потребують специфічного сприйняття кожного з них.

У педагогічній практиці образотворче мистецтво сприяє розвитку образного мислення, асоціативної пам'яті, художньої уяви. Воно певною мірою впливає на внутрішній світ дитини, залучає його до сфери людських емоцій, виховує здібність орієнтуватися в навколишньому житті, пробуджує сприйнятливність до прекрасного. Отже, завдання образотворчого мистецтва в сучасній школі полягають у: розвитку усвідомлення явищ художньої культури та їх ролі в житті людини, суспільства; вихованні активного естетичного ставлення до явищ дійсності та мистецтва; систематичному та цілеспрямованому розвитку візуального та естетичного сприймання; формуванні практичних навичок та умінь у різних видах образотворчої діяльності; виявленні та удосконаленні художньо-творчих здібностей; послідовному формуванні естетичної культури особистості. Значення і місце образотворчого мистецтва в школі визначається завданнями всебічного і гармонійного розвитку особистості.

Образотворче мистецтво, як навчальний предмет, дає учням знання елементарних основ, що має велике значення щодо їхнього естетичного виховання. Вміння бачити в навколишній дійсності різноманітність форм, кольору, бачити прекрасне в різноманітних його проявах сприяє розвитку мистецьких здібностей, формуванню естетичного смаку. [12, с.123]

В процесі зображення будь-якого об'єкту, в поєднанні з іншими предметами, із оточуючою обстановкою, утворює умови для пізнавальної та виховної роботи з учнями.

Одне із методологічних положень теорії пізнання - єдність і взаємопроникнення почуття і свідомості. При навчанні дітей малюванню і в бесідах про мистецтво з'являється можливість здійснити цю єдність на практиці. Естетичні смаки, мистецькі здібності учнів на окремих вікових ступенях можуть успішно розвиватись лише в процесі оволодіння повноцінними процесами, вміннями та навичками в творенні і при глибокому сприйманні кращих художніх творів. [12, с.143]

Через малювання пробуджується інтерес до мистецтва, відкривається шлях правильного розуміння творів живопису, скульптури, архітектури, графіки, декоративно-прикладного мистецтва. Заняття розвивають вміння бачити красиве в природі, в оточуючому житті. Через зорові відчуття уточнюються уявлення про властивість речей та явищ, з однієї сторони, а з іншої - виховується естетичне відношення до цих речей та явищ.

Інколи висловлюється думка, що мистецтву образотворення слід навчати лише дітей, які проявили відповідні здібності. Це помилка. Досвід показує, що учні, які мають нормальний розвиток і чудовий зір, при відповідних умовах звичайно успішно оволодівають навичками мистецтва. Образотворче мистецтво у школі - навчальний предмет, необхідний і доступний для всіх учнів, а не тільки здібних до малювання. Слід пам'ятати, що загальноосвітня школа не готує художників. Школа ставить завдання дати учням основи грамотного реального малюнка, допомогти їм оволодіти знаннями, які необхідні для багатьох сторін людської діяльності.

Єдність завдань виховання і навчання, які здійснюються в процесі занять, в значній мірі підвищує його педагогічну цінність. Індуктивні та дедуктивні форми мислення виховують в процесі аналізу та синтезу, який постійно проводиться під час спостереження того чи іншого предмета, явища, і при його відтворенні в малюнок. В малюванні особливо успішно розвивається спостереження, зорова пам'ять, увага, образне мистецтво. Поєднання цих здібностей забезпечує підвищення якості навчання. Розвиток спостереження, пам'яті, розуміння, характеру також отримує допоміжні можливості на уроках образотворчого мистецтва.

Навчання малюванню - вмінням об'єктивно і правдиво зобразити предмети, згідно з тим, як ми їх бачимо, зображати їх так, щоб за малюнком можна було б судити про будову і форму предмета - спирається на систематичний розвиток в учнів здібностей спостерігати, аналізувати, запам'ятовувати характерне в предметах та явищах. Таким чином, навчання образотворенню сприяє підвищенню культури зорового сприйняття, що має велике образотворче значення.

Зображувальна грамотність робить уявлення більш повнішими, чіткішими, міцнішими і стає однією з необхідних умов всебічного розвитку особистості. Така грамотність має велике загальноосвітнє значення і повинна набуватися вже в школі. Відсутність навичок малювання і достань розвинутої кмітливості, поняття форм, гармонії, кольору негативно впливає на роботу в більшості професій. Вміння малювати може допомагати не тільки в техніці, але і в будь-якій області культури. [3, с.236]

Отже, курс образотворчого мистецтва школи ставить завдання: навчити учнів елементарним основам реалістичного малюнка, вишування та ін., дати їм необхідні

вміння і навички творити, по пам'яті, за уявою, розвивати зорове сприйняття, вміння відрізнити форму, забарвлення предметів і їх положення в просторі. Діти повинні навчитися розуміти значення малюнка в практичній діяльності людей і використовувати отримані навички та вміння на заняттях з інших навчальних предметів і в загальнокорисній роботі. Стимулювати творче самовираження дитини засобами мистецтва. Курс повинен сформувати естетичний смак і творчі здібності, дати елементарні знання з області образотворчого мистецтва, познайомити із окремими творами мистецтва, пробудити інтерес і любов до цього мистецтва. Таким чином, малювання в школі необхідно розглядати як художню дисципліну і загальноосвітній предмет з широкими виховними та навчальними можливостями і завданнями.

1.2 Заняття з малювання нетрадиційними техніками, як засіб розвитку творчих здібностей

У загальному й розумовому розвитку дошкільників і учнів особливо важливу роль відіграє їхня образотворча діяльність. Діти охоче малюють, ліплять. Але характерною ознакою малюнків більшості дітей, які приходять до школи, є схематичність зображення, що обумовлюється недостатнім загальним розвитком дітей.

Обмеженістю їхніх уявлень про навколишню дійсність. Техніка виконання малюнків однотипна, у них переважає лінійність зображення. Діти не передають об'ємності, реальних пропорцій предметів, розміщення їх у просторі, користуються "відкритим" кольором, тобто чистою фарбою, яка відтворює лише колір замість конкретного відтінку. Деякі діти не вміють назвати кольорів.

Разом з тим малюнки дітей дошкільного і молодшого шкільного віку відзначаються виразністю. Вдумливого глядача це радує і водночас дивує, оскільки дитина ще не володіє тим, що прийнято називати грамотою зображення. Відсутність досвіду, образотворчої грамоти не шкодить дитячому малюнку, його виразності і щирості. Діти бачать світ своєрідно. У процесі створення образів їм допомагає фантазія не тільки у казкових сюжетах, а й у малюнках, теми яких узяті з дійсності. Виразність образів дитячих малюнків давно стала предметом дослідження мистецтвознавців, психологів, педагогів. Спостереження наводять на думку, що образотворча діяльність дитини не може не стати предметом зусиль дорослих - тих спеціалістів, які беруть на себе обов'язок розвивати і вдосконалювати її. Таким чином, педагог не повинен бути лише спостерігачем дитячої творчості. Дитина росте, розвивається, тому і виразність її малюнків слід розглядати у русі, в розвитку. Малювати діти починають раніше, ніж читати. У дошкільному віці вони знайомляться з графічними можливостями закріплення інформації на площині. У початковій школі діти вчать спостерігати, виділяти окремі предмети з оточення, зіставляти їх з іншими предметами, знайомляться з прийомами втілення образів у доступній їхньому віку художній формі. [3, с.312]

Діти молодшого шкільного віку порівняно легко оволодівають елементарними вміннями працювати олівцем і пензлем, у них розвивається почуття ритму. На заняттях учні опановують засоби побудови зображення, правила застосування матеріалів і приладдя, набувають технічних вмінь. Завдання навчання й виховання

засобами образотворчого мистецтва здійснюються у процесі класних, позакласних та позашкільних видів роботи. Класна робота складається з практичних занять: малювання з натури, на тему з навколишнього життя та літературних творів, декоративне малювання. Ці види занять, відрізняючись за змістом і методикою, тісно взаємопов'язані й доповнюють один одного у вирішенні поставлених програмою завдань.

До класної роботи належать і бесіди про образотворче мистецтво. У процесі вивчення образотворчого мистецтва учні повинні засвоїти відомості про найвидатніші твори художників, художньо-виражальні засоби образотворчого мистецтва композиція (Рисунок, коло, світлотінь), вивчити основні принципи образотворчого мистецтва, особливості видів образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, архітектура), особливості жанрів (пейзаж, натюрморт, портрет). Крім того, учні мають оволодіти теоретичними основами малювання. [4, с.13]

Учні повинні навчитися малювати з натури і з пам'яті окремі предмети, натюрморти, тварин і птахів, фігуру людини з передачею пропорцій, конструктивної будови, перспективи, кольору, тональних відношень. Не менш важливо навчити учнів самостійно вибирати сюжет тематичного малювання. Вести попередні спостереження, робити начерки і зарисовки, використовувати відповідно до задуму різні прийоми роботи олівцем, вуглиною, пером аквареллю, гуаш'ю, техніки гравюри тощо. На уроках у школярів формується вміння стилізації природних форм, їх декоративного перероблення з дальшим використанням у візерунках, декоративних композиціях, а також навички використання у роботах симетрії, ритму, кольору. Досвід показує, що одне з найбільш важливих умов успішного розвитку дитячої художньої творчості - різноманітність і варіативність роботи з дітьми на заняттях. Новизна обстановки, незвичайний початок роботи, красиві і різноманітні матеріали, цікаві для дітей неповторювані завдання, можливість вибору і ще багато інших чинників - ось що допомагає не допустити в дитячу образотворчу діяльність одноманітність і нудьгу, забезпечує жвавість і безпосередність дитячого сприйняття та діяльності. Важливо, щоб кожного разу вихователь створював нову ситуацію так, щоб діти, з одного боку, могли застосувати засвоєні раніше знання, навички, вміння, з іншого - шукали нові рішення, творчі підходи. Саме це викликає у дитини позитивні емоції, радісне здивування, бажання творчо працювати. Т.С. Комарова зазначає: «Однак внести різноманітність в усі моменти роботи і у вільний дитячу діяльність, придумувати безліч варіантів занять за темами вихователям найчастіше важко. Малювання, ліплення, аплікація як види художньо-творчої діяльності не терплять шаблону, стереотипності, раз і назавжди встановлених правил, а тим часом на практиці ми часто стикаємося саме з таким становищем (дерево малюється знизу вгору, тому що воно так зростає, а будиночок ось так тощо)». [6, с.345]

Щоб у дітей не створювалося шаблону (малювати тільки на альбомному аркуші), листи паперу можуть бути різної форми: у формі кола (тарілочка, блюдце, серветочки), квадрата (хустинку, коробочка). Поступово малюк починає розуміти, що для малюнка можна вибрати будь-який листок: це визначається тим, що належить

зображати.

Урізноманітнити потрібно і колір, і фактуру папери, оскільки це також впливає на виразність малюнків, аплікації і ставить дітей перед необхідністю підбирати матеріали для малювання, продумувати колорит майбутнього творіння, а не чекати готового рішення. Більше різноманітності слід вносити і в організацію занять: діти можуть малювати, ліпити, вирізати і наклеювати, сидячи за окремими столами (мольбертами), за зсунутими разом столами по два і більше; сидіти або працювати, стоячи біля столів, розташованих в один ряд, у мольбертів і т.д. Важливо, щоб організація заняття відповідала його змісту, щоб дітям було зручно працювати. Особливий інтерес у дітей викликає створення зображень на теми казок. Діти люблять казки, готові слухати їх нескінченно; казки будять дитячу фантазію. У кожного малюка є свої улюблені твори та казкові герої, тому пропозиція намалювати картинку до казок або виліпити чарівних персонажів завжди викликає у дітей позитивний відгук. Тим не менше, малювання, аплікації, ліплення за сюжетами казок необхідно урізноманітнити. Так, всі діти можуть створювати образ одного і того ж персонажа. У цьому випадку, розглядаючи разом з малюками готові роботи, слід звернути увагу на різницю в образотворчих рішеннях, на якісь оригінальні знахідки. Наприклад, якщо діти малювали півника з казки «Лисиця і заєць», можна потім попросити їх вибрати самого великого півника, відзначити, у кого півник найкрасивіший, хоробрий. Можна провести заняття, на якому діти будуть зображувати різних казкових тварин. Іншого разу вони малюють ілюстрації до однієї казки, і кожен сам вирішить, яку картинку намалює. [2, с.125]

Заняття може проходити й так: хлопці разом створюють ілюстрації до своєї улюбленої казки, а потім по черзі розповідають епізод, який зобразили. Діти з великим задоволенням відгукуються на пропозицію вихователя намалювати або вирізати і наклеїти загальну картинку до якогось твору, наприклад, «Незнайко в Сонячному місті» Н. Носова, «Чебурашка і крокодил Гена» Е. Успенського, «Горщик каші» братів Грім і ін Пропонуючи дітям створювати зображення на теми казок, необхідно урізноманітнити та матеріали. Чим різноманітніше будуть умови, в яких протікає образотворча діяльність, зміст, форми, методи і прийоми роботи з дітьми, а також матеріали, з якими вони діють, тим інтенсивніше стануть розвиватися дитячі художні здібності.

РОЗДІЛ 2.

РІЗНОВИДИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА ЇХ МОЖЛИВОСТІ

2.1 Види нетрадиційних технік

Існує безліч інших технік, з кожним роком з появою нових матеріалів і креативних ідей з'являються нові техніки.

Гравюра - в образотворчому мистецтві вид графіки, в якому зображення є друкованим відбитком з малюнка, виконаного на спеціально підготовленій дошці. Малювання пальчиками та долоньками. Спосіб одержання зображення: дитина опускає в гуаш долоньку або пальчик, або офарблює її за допомогою пензлика і робить відбиток на папері. Після роботи руки витираються серветкою, потім гуаш

легко змивається.

Печатка. Спосіб одержання зображення: дитина притискає печатку до штемпельної подушки з фарбою й наносить відбиток на папір. Для одержання інших кольорів міняються й мисочка й печатка.

Свічка та акварель. Спосіб одержання зображення: дитина малює свічею на папері. Потім зафарбовує аркуш аквареллю в один або кілька кольорів. Малюнок свічею залишається білим.

Гратаж. Спосіб одержання зображення: дитина розмальовує аркуш паперу фарбами або олівцями різного кольору, натирає свічею аркуш так, щоб він весь був покритий шаром воску. Потім на нього наноситься туш з рідким милом. Після висихання паличкою вишкрябується малюнок.

Воскові крейди та акварель. Спосіб одержання зображення: дитина малює восковими крейдами на білому папері. Потім зафарбовує аркуш аквареллю в один або кілька кольорів. Малюнок крейдою залишається не зафарбованим.

Набризки. Спосіб одержання зображення: дитина набирає фарбу на кисть і вдаряє нею об картон, що тримає над папером. Фарба розприскується на папір. Кисть можна замінити зубною щіткою.

Плямографія звичайна. Спосіб одержання зображення: дитина зачерпує гуаш пластиковою ложкою на папір. У результаті виходять плями в довільному порядку. Потім аркуш накривається іншим аркушем і притискається. Далі верхній аркуш знімається, зображення розглядається: визначається на що воно схоже. Відсутні деталі домальовуються.

Плямографія з трубочкою. Спосіб одержання зображення: дитина зачерпує пластиковою ложкою фарбу, виливаючи її на аркуш, роблячи невеличку плямку (крапельку). Потім на цю пляму дує із трубочки так, щоб її кінець не торкався ні плями, ні паперу. При необхідності процедура повторюється. Відсутні деталі домальовуються.

Плямографія з ниточкою. Спосіб одержання зображення: дитина опускає нитку у фарбу, віджимає її. Потім на аркуш паперу викладає з нитки зображення, залишаючи один її кінець вільним. Після цього зверху накладає інший аркуш, притискає, притримуючи кінчик. Відсутні деталі домальовуються.

Мозаїка - зображення, зроблене на підготовленій основі зі шматків кольорового паперу.

Малювання з сіллю. Спосіб одержання зображення: нанести малюнок на папір так, щоб об'єкти відділялися один від одного проміжком. Розфарбувати аквареллю. Доки фарба не висохне, посипати малюнок сіллю. Сіль надасть роботі зернистості.

Імпасто - техніка. Спосіб одержання зображення: змішати у рівних пропорціях клей, гуашеву фарбу і пісок. Цю пасту нанести на малюнок. Стекою провести по готовій роботі роблячи її фактурною.

Монотипія - вид графічної техніки, пов'язаний з процесом друку. Суть монотипії - у нанесенні фарб на гладку поверхню дошки «від руки» - з подальшим друком на верстаті (завжди отримуємо один відбиток) [8, с.15].

Існує багато різновидів друкарських технік. Для дітей різного шкільного віку

цікавими є різновиди друкарських технік. Друкарські техніки цікавіші для дітей, особливо для тих, хто має складності з малюванням. Це ті техніки, зазвичай швидкі у виконанні та незвичні

Друкування картопляними штампами, друкування природніх форм, друкування тканиною, друкування целофаном, друкування формочками для виготовлення печива, друкування зімятим папером, друкування краєм картону, друкування з картонних матриць, гравюра на картоні, ліногравюра, відбитки мильних пuzерів, також, різновиди монотипії відносяться до друкарських технік.

Далі ми би хотіли зупинитися на найпоширеніших техніках, які найчастіше використовують на уроках образотворчого мистецтва.

2.2 Монотипія

Монотипія - вид друкованої графіки. Техніка монотипії полягає в нанесенні фарб від руки на ідеально гладку поверхню друкарської форми з подальшим друкуванням на верстаті; отриманий на папері відбиток завжди буває єдиним, унікальним. [8, с.33]

Техніка монотипії є актуальною у різному віці дітей. Існує багато засобів створення творчих робіт у цій техніці. Молодші школярі ознайомлюються з монотипією «близнята», діти середнього шкільного віку роблять монотипію зі скла, або друкарство з картонних матриць.

Для молодших школярів така техніка є цікавою, вони освоюють техніку змішання кольорів, розвивають образне бачення, йдуть до відповідної, поставленої педагогом мети. Ця техніка цікава, для дітей також тому що ніколи не знаєш, що вийде, та кожен відбиток неповторний.

У середньому шкільному віці у дітей починається криза. У дітей відбуваються фізіологічні зміни, та психічні. Діти стають здебільшого не учасниками світу та подій, а глядачами, ніби спостерігають за ним. Часто діти не хочуть малювати тому що відразу не виходить, або виходить не так, як їм хотілось би, бо їм не вистачає досвіду та практичних вмій, або їм не цікаво, таке важливим фактором є бачення себе зі сторони вони бояться казатися дурнями, та соромляться. У цей період навчання потрібно використовувати техніки, які дозволяють швидко зробити роботу, щоб побачити кінцевий результат, ідеальною технікою для вирішення такої проблеми є монотипія. У середньому шкільному віці можна давати більш складні техніки монотипії, ніж молодшим школярам. Можна робити відбитки зі скла з графічною доробкою, робити монотипію за допомогою картонних матриць за попередньо розробленим ескізом. [8, с.46]

Для молодший використовують найпростіші прийоми монотипії. Найвідомішою є друкування метеликів. Для цього потрібні акварельні або гуашеві фарби, папір, пензлик, олівець. Папір згинається посередині, на одній стороні ми намічаємо олівцем контур майбутнього метелика. Також, можна роздати завчасно заготовлені картонні трафарети, щоб діти обвели форму крила метелика. Потім на це крило швидко наносять фарбу і складують листок одною половинкою, до іншої. Коли розкривають папір, виходить два відбитка крил метелика. Із таким завданням можна давати інформацію про теплі та холодні кольори. Робити «метеликів сонця» та «нічних метеликів».

Для більш дорослих дітей ми пропонуємо декілька різновидів монотипії. Акварельна, або гуашева, масляна монотипія, та друкування з картонних матриць.

Акварельна або гуашева монотипія. На аркуші паперу олівцем наносять контурний малюнок майбутньої роботи. Скло, або гладка прозора пластмаса накладається зверху на малюнок, після цього беруть фарби, добре зволожені, пензель, воду та мило. На пензель набирають розпушеного мила і на цей же пензель фарби. Мило потрібно для того, щоб фарба не збігалась на склі. Для монотипії фарба повинна бути густа. Цією фарбою малюємо на склі, відповідно за малюнком на папері. Мильна фарба швидко висихає, тому не змішується. Будь які помилки на склі можна витерти ганчіркою.

Після того, як скінчили малюнок на склі беруть зволожений папір і накладають зверху. Папір щільно притискають до скла та розглядають. Після цього аркуш знімають зі скла та дають йому висохнути. Після висихання роботу можна доробляти графічними техніками.

Також можна робити цю монотопію іншим засобом. Акварельні фарби наносять на скло без попереднього малюнка, і віддруковують швидко на сухий папір. [8, с.55] Для олійної монотипії беруть олійну фарбу, консистенції густої сметани. Якщо фарба занадто густа, то її розводять розчинником. На пензль беруть не багато фарби, бо у разі, якщо фарби буде багато, вона розмажиться та ми не отримаємо бажаного результату. Фарбу наносять на скло відповідно до ескізу, потім беруть зволожений папір та друкують так само, як і з акварельною монотипією. Аркуш можна зволожувати не водою, а розчинником (скіпідаром, або пенолом). Монотипія виконана на такому папері буде мати інший вигляд, мов виконана пульверизатором. Монотипію виконану будь яким засобом дороблюють за власною уявою.

Ще одним цікавим завданням є друкування монотипій з картону. Для цього беруть невеликого розміру картон та гуашевими густими фарбами наносять плями на блискучу сторону картону. Доки фарба не висохла притуляють інший картон блискучою стороною. І добре притиснувши знімають. Від того, як знімають картон буде залежати узор. Після висихання роботу можна доробляти, наприклад кольоровими гелевими ручками, або туш'ю. Зазвичай, шукають образи дерев, квітів, або комах, та ін.

2.2 Плямографія

З даним видом техніки дітки ознайомлюються навчаючись в другому класі.

Метою уроку при ознайомленні з таким видом техніки, як плямографія, постає завдання: ознайомити учнів з виразними можливостями плями; навчити працювати тушшю в техніці "плямографії"; розвивати образне мислення, зорову та емоційну чутливість; виховувати естетичні почуття, смак, акуратність у роботі з тушшю, активізувати творчу ініціативу учнів.

Плямографія - це різновид графічної техніки, при виконанні якій малюнок виконується рідкими фарбами, або тушшю, чорнилом. [8, с.59]

На поверхню аркушу наносять пляму пензлем, або піпеткою. Потім пляму роздувають за допомогою трубочки, або без неї у різні боки. Таким чином можна отримати зображення, яке буде складатися з багатьох тенких ліній. Також можна одержати

зображення нахилиючи папір у різні боки, даючи фарбі вільно розтікатися. Можна комбінувати один прийом з іншим.

Існує ще один засіб створення плямографії. Як і у попередньому капають пляму на папір, але не раздувають а згинають лист, або притискають іншим і розгладжують. Виходить два симетричних малюнка.

Отримане зображення доробляють відповідно задачі, або уяви.

Уроки з використанням техніки плямографія розвивають уяву учнів. Після того, як діти зробили клякси, повинні знайти там образи та допрацювати їх. Повинні навчитися знаходити асоціації в плямі. У дітей формується вміння вільно фантазувати, руйнувати стереотипність сприйняття звичних об'єктів, активізувати фантазію, починається пошук нестандартних рішень, розвивається дрібна моторика рук, стимулюється розвиток допитливості й уяви, виховує в учнів естетичне сприйняття навколишнього світу.

Плямографія буде цікава для молодших школярів, уроки можна перетворювати на ігри та казки придумуючі різні сюжети та зацікавлюючи дітей. У багатьох пляма асоціюється з неряшлевістю, тому завдання педагога полягає у тому, щоб зробити плямографію учбовим, та творчим заняттям. Завданням даного виду малювання є розуміння дітьми силуетності форми, симетричності, у випадку, якщо роблять плями притискаючи один папір до іншого. Спочатку діти працюють з одним кольором. Туш'ю. А пізніше використовують різні кольори. Також слід нагадувати дітям про те, що змішавши дуже багато фарб колір буде брудним.

Завдяки подібним технікам педагог ближче знайомиться з учнем, розуміє його психічний стан.

2.3 Гратографія

Ознайомлення з таким видом техніки як гратографія, проводиться теж, у другому класі.

Метою уроку постає таке завдання: ознайомити учнів з технікою гравюри на вощеному папері, формувати поняття про теплу і холодну гаму кольорів, розвивати образне мислення. Композиційні навички, вчити учнів виконувати композиції без попередньої прорисовки олівцем, прищеплювати любов до рідного краю.

Для уроку з гратографією попередньо потрібно підготувати плотний папір, або картон. Зазвичай беруть білий колір, залишають його білим, або тонують. Або в один колір, або у багато інших, відповідно до задумки. Тонують аквареллю. Коли бумага висихає її прокривають воском, або парафіном, або водоемульсійною фарбою. Зверху закрашують чорною фарбою. Гуаш'ю. Іноді змішують гуаш з туш'ю. Щоб краска не збігалася додають, як і в монотипії, додають мильний розчин. Використовується плоский пензель з м'яким пучком для того, щоб нанести чорні фарби на поверхню білого картону і створити тонке, рівне покриття. Не слід надмірно працювати пензлем -- інакше, основа набубнявіє. Після того, як все висихає царапають зверху відповідно ескізу. [4, с.22]

Гратаж -- різновидність техніки гратографії. У роботі використовуються гострі інструменти для видалення чорної фарби з гладкої, спеціально підготовленої поверхні картону, внаслідок чого відкривається нижній шар на основі білої глини або

крейди. В результаті вживання даної техніки утворюється ефектне і драматичне чорно-біле зображення.

Зображення створюється в результаті видалення ліній і плям з основи чорного кольору або ділянок чорної фарби, нанесеної на білий картон. Картон виготовляється промисловим способом і володіє гладкою поверхнею на крейдяній основі, яка стимулює утворення дуже яскравих білих тонів.

Поверхня чорного кольору характеризується напівматовим блиском; вона, на жаль, акумулює жири і інші речовини з поверхні пальців. Тому необхідно захистити поверхню «неробочих» ділянок чистим листом паперу. Поверхня картону має бути абсолютно сухою перед початком роботи (це -- дуже важливий аспект, якщо ви нанесли туш на білий картон), оскільки вологий картон кришитиметься і руйнуватиметься в процесі зняття фарби, і ви не зможете створити ясну, виразну лінію.

Обов'язково слід передбачити площинне розташування листа картону, оскільки при згинанні він може переламатися, утворювати тріщини і т. д., тому не слід брати великий формат основи. Що ж до створення тонального малюнка, незалежно від кольору поверхні картону -- білого або чорного, необхідно використовувати стандартний підхід: насамперед, визначити великі ділянки білого або чорного кольору, потім сформувати масив середніх тонів, використовуючи різну техніку перехресного штрихування, тонування або нанесення крапок. Застосовуючи цю методику, можна опрацювати навіть дрібні, деталізовані ділянки.

З іншого боку, в техніці ґратажу можливий рішучіший, «експресіоністичний» підхід, в результаті якого робота набуває рис декілька грубої гравюри на дереві або ліногравюри.

Беручи до уваги те, що ґратографія передбачає вицарапування гострими предметами вчитель обов'язково повинен нагадувати техніку безпеки.

ВИСНОВКИ

Нетрадиційна образотворча діяльність відіграє важливу роль у загальному психічному розвитку дитини. Адже найкоштовнішим є не кінцевий продукт - малюнок, а розвиток особистості в собі, у своїх здатностях, самоідентифікації у творчій роботі, цілеспрямованість діяльності.

Застосування нетрадиційних технік допоможе: налагодити ефективну комунікативну взаємодію з учнем (учнями) під час спільної художньо-творчої діяльності, більш глибоко пізнати внутрішній світ кожної дитини, відчуті її неповторність, особистісну своєрідність, визначити потреби та інтереси, діагностувати емоційний та психічний стан школяра, сприяти успішній соціалізації особистості.

Дуже важливими є умови, при яких дитина емоційно реагує на фарби, колір, форми, вибираючи їх за своїм бажанням. Завдяки вихованню художніх образів в образотворчому мистецтві дитина має можливість повніше і яскравіше сприймати навколишню дійсність, що сприяє створенню дітьми емоційно забарвлених образів. Для найбільшої результативності розвитку художньо-творчих здібностей необхідно застосовувати цікаві заняття. Мета цікавих занять - створювати стійку мотивацію, прагнення висловити своє ставлення, настрої в образі. Таким чином, заняття

цікавого характеру, особливо з використанням нетрадиційних технік є вирішальним чинником художнього розвитку дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барко В.І., Тютюнников А.М. Як визначити творчі здібності дитини? - К., 1991. - 79с.
2. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей. М.: Академия, 2002. - 320с.
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте // Выготский Л.С. Психология развития ребенка. М.: Смысл, Эксмо, 2003. С. 235 - 326
4. Давыдова И.В. Творческая направленность нетрадиционных техник рисования// Начальная школа плюс и после. 2005 №4
5. Давыдова И.В. Его величество цвет// Школьный психолог. 2008 №1.
6. Давыдов В.В. Психологические проблемы процесса обучения младших школьников. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. М.: Просвещение, 1991. - 424с.
7. Іванчук М. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання // Початкова школа. - 2004. - № 5. - С. 10 - 13.
8. Казакова Р.Г., Сайганова Т.І., Сєдова Є.М. та ін. малювання з дітьми дошкільного віку: нетрадиційні техніки, планування, конспекти занять. - М.: Сфера, 2005. - 147с.
9. Калинина Т.В. Альбом с кляксами. Основы языка. СПб., 2009 г. - 143с.
10. Квач Н.В. Розвиток образного мислення і графічних навичок у дітей 5-7 років: Посібник для педагогічних дошкільних установ. - М.: ВЛАДОС, 2001. - 211с.
11. Костерін Н. Навчальний малювання. - М., 1980. - 231с.
12. Комарова С. Як навчити дитину малювати. - М., 1998. - 124с.
13. Комарова Т., Савенко О. Колективна творчість дітей. - М., 1998.
14. Комарова Т. Дитяче художня творчість - М., 2005. - 245с.
15. Лебедева Л.Д. Арт-терапия детской агрессивности// Начальная школа. 2001 №2.
16. Старикова С. Арт-терапевтические методы в школе// Социальная педагогика. 2008 №1.
17. Могильовський В. Від задуму до втілення. - Київ: Радянська школа, 1989. - С. 25-40.
18. Соломенникова О. Радість творчості. - М., 2005. - 267с.
19. Суботіна Л. Розвиток уяви у дітей. - Ярославль, 1998. -123с.
20. Тушева В. Формування творчої особистості дитини // Декоративно - прикладне мистецтво. - 2003. - № 5. - С. 27 - 35.
21. Полуянов Ю. Диагностика общего и художественного развития детей по их рисункам. - М., 2000. - 160с.